

Received / Makale Geliş Tarihi 05.09.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 29.10.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı) 7 (29 Ekim 100. Yıl Özel Sayısı)
ss / pp 109-116

Araştırma Makalesi / Research Article
10.5281/zenodo.10052004
Mail: editor@pejoss.com

Dr. Öğr. Üyesi Altun Altun

<https://orcid.org/0000-0003-2040-9965>

Hakkari Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Hakkari / TÜRKİYE
ROR Id: <https://ror.org/00nddb461>

Göçmen Gençlik ve Suçluluk Arasındaki İlişkiye Teorik Bir Bakış¹

A Theoretical Approach to Migrant Youth and Criminality

ÖZET

Göçmenlik ve suç arasındaki ilişki, kamuoyu tartışmalarında ve akademik araştırmalarda uzun süredir tartışmalı bir konu olmuştur. Kamusal söylem ve klasik teorisyenler genellikle göçmen gençlerin yerli gençlerden daha suçlu olduğuna inanma eğiliminde olsa da, giderek artan sayıda araştırma göçmen gruplarının genellikle yerli bireylere göre daha düşük suç ve suç seviyeleri sergilediğini göstermiştir. Son yıllardaki göç dalgası ve bunun ev sahibi toplumların sosyal refahı üzerindeki etkisi hakkında küresel bir endişe olduğu için, sosyal bilimcilerin göçün suçluluk üzerindeki etkilerine ilişkin daha bütünlendirici teoriler sunma ihtiyacı daha da artmıştır.

Aileye ve okula bağlılık, eğitime bağlılık ve hukuka inanç, göç ve suçluluk arasındaki pozitif ilişkiye tam olarak aracılık etmektedir. Birinci nesil göçmen gençler arasındaki suç düzeylerinin, daha sonraki göçmen nesillerden gelen gençlere göre önemli ölçüde düşük olduğu görülmüştür. Bu bulgular, kültürleşmenin aile ve okul süreçleri üzerinde olumsuz etkileri olduğunu ve bunun da suçluluğu etkilediğini göstermektedir. Bu çalışma, göçmen gençler arasındaki suçluluğu kriminolojik teoriler açısından ele alarak temel teorik açıklamalara kapsamlı genel bir bakış sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suçluluk, Göçmen Gençler, Kriminolojik Teoriler.

ABSTRACT

The relationship between migration and criminality has long been a debated issue in public debates and academic research. Although the public discourse and classical theoreticians usually tend to believe that migrant youths are more criminal than their local counterparts, increasingly higher numbers of studies have shown that migrant groups generally have lower rates of crime and criminality compared to local groups. Due to the recent wave of migration in recent years and the global concern about the effects of this development on the social prosperity of host communities, there has been an increasing need for social scientists to propose more integrative theories on the effects of migration on criminality.

Commitment to family and school, commitment to education, and belief in the law have a complete mediator effect in the positive relationship between migration and criminality. It was seen that the crime rates among first-generation migrant youths were significantly lower than those among later generations of migrant youths. These findings showed that acculturation had negative effects on familial and academic processes, and this influenced criminality. This study presents a comprehensive outlook into basic theoretical explanations of criminality among migrant youths by discussing the topic in the context of criminological theories.

Keywords: Migration, Criminality, Migrant Youths, Criminological Theories.

1. GİRİŞ

Klasik teorisyenler, göçmen gençlerin yerli ergenlerden daha suçlu olduğuna inanma eğiliminde olsalar da, mevcut ampirik çalışmalar bunun tersini göstermiştir. Mevcut çalışma ilk olarak, göçmen gençler arasında nispeten daha düşük suç işleme düzeyine ilişkin kültürel perspektifler, gerilim teorileri, sosyal kontrol teorisi, sosyal öğrenme teorisi, sosyal düzensizlik teorisi ve yapıcı açıklamalara kapsamlı bir genel bakış sunmaktadır. Ana argüman, ev sahibi toplumun gençlik alt kültürüne henüz alışmamış göçmen gençlerin, geleneksel özelliklerinden korunma nedeniyle yasalara daha saygılı olduklarıdır. Daha gerçekçi olmak, aile/okulla daha güçlü bağlar, suçlu arkadaşlara daha az erişim ve homojen mahallelerde daha yüksek düzeyde kolektif yeterlilik durumları buna örnek verilebilir. Tüm bu teoriler aynı zamanda nesiller arası farklılıkları suçluluk açısından açıklamak için de uygulanmaktadır. Önceki nesillere kıyasla, göçmen

¹ Bu makale 22-24 Aralık 2022 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen Eğitim ve Göç Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

gençlerin sonraki nesilleri genellikle daha suçludur. Çünkü daha kültürlüdürler ve kökenlerinden gelen koruyucu faktörler zamanla yıpranmaktadır. İlk olarak, göç-suç ilişkisi ve olası kuşaksal farklılıklar üzerine sosyolojik ve kriminolojik teorik gelişimi gözden geçirilecektir. Son olarak ise Türkiye'deki göçmenler ve göçün etkisindeki gençliğe dair suç verilerine yer verilmiştir.

2. GÖÇ VE SUÇ İLİŞKİSİ

Sürekli yerleşmek amacıyla yer değiştirmek anlamına gelen göç, toplumun temellerini büyük ölçüde etkilerken birey ve grupların davranışlarında değişikliğe sebep olan bir sosyal problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha iyi hayat koşulları, daha kaliteli sağlık, eğitim, kültürel faaliyetler ve kazançlı iş elde etme göçün gerekçelerini oluşturmaktadır. Göçün yol açtığı sorunlardan birisi de suç oranlarını arttırmasıdır. Göç iki şekilde suçu etkileyebilmektedir. Birincisi, göç eden bireyler ortam ve sosyal çevre değişikliğinden kaynaklı suça daha yatkın hale gelebilmektedir. İkinci olarak ise göç edilen yerdeki bireylerin de ortam ve sosyal çevresi değiştiğinden suça daha eğilimli hale gelebilmektedir. Suç açısından göç, hem göç eden bireyleri hem de göç edilen yerdeki bireyleri etkilemektedir (Delice ve Yaşar, 2014).

Göçün toplum üzerinde denetimi zayıflattığı ve ekonomik açıdan daha olumsuz durumda olan göçmenlerin çevrede ayıplanma endişesinin olmayışının da etkisiyle suça daha eğilimli olduğunu öne süren Şikago Okulu göç ve suç üzerine ilk çalışmaları yapan okul olmuştur. Piopiunik ve Ruhose göçün suç oranları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu tespit etmiş özellikle işsizlik ve suç oranlarının yüksek olduğu yerlerde göç-suç ilişkisinin olumsuz olduğunu öne sürmüştür. Ayrıca göçmenlerin eğitim seviyesi, mesleki yetenekleri, dil becerileri ve iş ortamına girişlerinin kısıtlı ve düşük düzeyde olmasının suçla bağlantılı diğer riskli durumları oluşturduğunu ortaya koymuşlardır. Yoksulluk düzeyi yüksek bir ülkeden diğer ülkeye göçlerde işgücü piyasalarında göçmenleri sınırlayıcı ve kısıtlayıcı unsurların da göçmenlerde suçluluğa yol açtığını ortaya koyan araştırmalar söz konusudur. Suç oranları üzerinde yaş ve cinsiyet gibi özelliklerin etkili olduğunu öne süren araştırmalar genç nüfusun yoğunlaştığı göçmen gruplarda suç oranlarının yüksek tersi durumda ise daha düşük olduğuna dair bulgulara ulaşmıştır. Göçmenlerin suçluluk oranları kuşaklar arasında da farklılaşmaktadır. Çeşitli araştırmalar suça sürüklenmenin, tutuklanmanın ve cezaevine girme oranlarının ikinci ve sonraki kuşak göçmenlerde daha yüksek olduğuna ilişkin bulgulara erişmiştir (Koç, 2020).

3. KRİMİNOLOJİK TEORİLERDE GÖÇMEN GENÇLİK VE SUÇLULUK

3.1. Kültür Çatışması ve Alt Kültür Teorisi

Kültürel çatışma teorisine göre göçmenlerin deneyimledikleri kültürel yapı ve geleneklerin göç ettikleri bölgelerdeki kültürlerden farklılık arz etmesi, iki grup arasında olası bir çatışma ihtimalini yaratabilmektedir. Göçmenlerin göç ettikleri ülkelere taşıdıkları kendi topluluklarına ait kültürel yaşam tarzı ve şiddet kalıpları da, önemli ölçüde kültürel çatışmanın kaynağını oluşturmaktadır. Göçmenlerin kültürel kodları, ev sahibi toplumun kültürel kodlarıyla çatıştığında, göçmenlerin davranışları sapkın veya suçlu olarak etiketlenilmektedir. Dolayısıyla kültür çatışması olarak gözlemlenen yaşantılar, göçmenler arasında suçun nedeni olarak görülmektedir. Özellikle göç edilen ülkenin dilinin bilinmemesi, göçmenlerin veya sığınmacıların yerleşik topluluklardan farklı yaşam tarzlarına sahip olmaları ve bazı suç unsurlarını kültürel olarak deneyimlemeleri (örneğin aile içi şiddetin suç olarak görülmediği bir kültürel yapıya sahip olma, silah taşıma geleneği, namusunu temizleme) gibi konular, kültürel çatışma açısından önemli risk faktörlerini oluşturmaktadır (Kızmaz, 2018:395-396).

Sapkınlık ve suç işlemeye yönelik birçok kültürel yaklaşım Oscar Lewis'in çalışmalarından kaynaklanmaktadır. Lewis'in yoksulluk kültürü perspektifine göre düşük gelirli insanlar yaşam koşullarına uyum sağlamalarını sağlayan kültürel özellikler geliştirir. Bununla birlikte aynı özellikler bir şiddet alt kültür davranışı üretme eğilimindedir. Şiddet alt kültürüyle ilgili yapının iki soru üzerine odaklandığı görülmektedir. Suç faaliyetleri mevcut etnik kültürel değerlerin mi sonucudur? Yoksa bu faaliyetler yerele karşı bir alt kültürel tepkinin mi ürünüdür? Yeni ikinci neslin çeteleri kültürel mirasları kadar bu mirastan kopuşlar sergilemektedir. Bu gençlik çeteleri herhangi bir tikel kültürün ifadesinden ziyade etnik olarak çeşitli unsurlardan oluşan bir gençlik kültürü sergilemektedir (Bankston III, 1998:39-40).

Tarihsel ve güncel araştırmalar, kültür çatışmasına ve alt kültür açıklamalarına karşıt kanıtlar sunmaktadır. Daha önceki raporlar, yabancı uyrukluların suç istatistiklerinde orantısız bir şekilde temsil edilmesi nedeniyle göç ve suç/suçluluğun yakından ilişkili olduğunu ileri sürmüştür. Ancak bu bulgular, göçmenlerin yaş ve cinsiyet dağılımlarını dikkate almadığı için şiddetle eleştirilmiştir. Göçmenlerin çoğu genç ve erkektir ve her ikisi de suça karışma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir. ABD'deki Sanayi Komisyonu, yabancı uyruklu ve yerli sakinler arasındaki çeşitli demografik grupların göreceli

sayısını hesaba kattıktan sonra, yabancı doğumlular arasındaki suç oranlarının aslında yerliler arasındaki suç oranlarından daha düşük olduğunu bulmuştur. 1931'de Ulusal Yasalara Uyuma ve Uygulama Komisyonu tarafından yayınlanan etkili Wickersham Raporu, göçmenler arasında yerlilere kıyasla daha yüksek düzeyde suç işlediğini doğrulayacak çok az kanıt bulunduğuna dair benzer bir sonuca varmıştır. Aynı araştırma çizgisini takip eden çağdaş araştırmalar, göçmenlerin yerli muadillerine göre daha az suçlu olduğunu da bulmuştur. Butcher ve Piehl, Ulusal Boylamsal Gençlik Araştırması'ndan elde edilen verileri kullanarak, göçmen ve yerli doğumlu suç eğilimlerindeki farklılıkları incelediler ve yurtdışında doğan gençlerin, yerli gençlere göre önemli ölçüde daha az suçlu olma olasılığının olduğunu bulmuştur (Butcher ve Piehl, 1999:457-493).

Göçmenlerin göç öncesi özelliklerine odaklanan çeşitli teorik argümanlar, göç ile suç/suçluluk arasında neden olumsuz bir ilişkinin beklenebileceğine ışık tutmaktadır. Örneğin, seçicilik teorisi, "göç eden kişilerin göç etmeyenlere göre daha hırslı, yetenekli ve çalışkan olduğunu" ileri sürmüştür. Göçmenler bu nedenle, çalışkan oldukları ve uzun vadeli ilerleme için hazırlanmış ertelemeye hazır oldukları için suçlu veya suç teşkil eden davranışlarda bulunma olasılıkları daha düşüktür (Model, 1995:535-553). Diğer bir açıklama ise "göçmen iyimserliği" hipotezi, göçmenlerin zorluk ve sosyoekonomik dezavantajla karşı karşıya kaldıklarında bile geleneksel başarı özelemlerine bağlı kaldıklarını iddia etmiştir. Göçmenler, kabul ettikleri ülkelerde kendi ülkelerine göre daha fazla fırsata sahip oldukları inancına sahip olduklarından, geleneksel başarıya yönelik yönelimlerini koruyabilirler ve bu nedenle, suçlu veya suç teşkil eden faaliyetlerde bulunma olasılıkları daha düşüktür (Kao ve Tienda, 1995:1-19). Yine de akademisyenler, göçmenlerin ev sahibi ülkeye girmeden önce belirli özelliklerini ve bu özelliklerin zaman içinde veya nesiller boyunca nasıl değişebileceğini incelemek için ampirik veri toplamada önemli metodolojik ve somut zorluklarla karşılaşmaktadır.

3.2. Kültürleşme

Sutherland, suçu göçmenlerin kültürel kökenlerine yüklemek yerine, göçün suçla bağlantılı olmadığını savunmuştur. Bir şey varsa, göçmenlerin, özellikle ikinci ve daha üst kuşakların, suç ve suçluluğa bulaşma da dahil olmak üzere her yönden yerli akranlarına daha çok benzemelerine neden olan şey geldikleri topluma uyumdur. Sutherland'ın görüşündeki bazı yanlışlıklar, göçmenlerin ikinci ve daha sonraki kuşaklarının doğal olarak suça yatkın olabilecekleri yönündeki yaygın algıya yol açmıştır. Bunun yerine, bu kültürleşme perspektifi, kültürel asimilasyonun hızına ve bunun göçmenler ve etnik azınlıklar arasındaki suçluluk ve riskli davranışlar üzerindeki etkisine odaklanmıştır. Ev sahibi ülkenin kültürüne daha fazla ve daha hızlı maruz kalmayla birlikte, daha sonraki göçmen nesiller, önceki nesillere göre daha yüksek suçluluk sergileyebilir, ancak yine de yerli nüfustan daha düşük veya en fazla ona eşittir. Bu, basitçe, ulusal emsallerinin temel oranlarına 'yetişme' veya 'vatandaşlığa geçiş' için yavaş bir süreçtir (Hagan vd., 2008:95-112).

Kültürel çatışma veya alt kültürel tartışmalardan farklı olarak, kültürleşme yaklaşımı yüksek düzeyde ampirik geçerlilik kazanmıştır. Bununla birlikte, tüm göçmenlerin sonunda ev sahibi toplumun kültürüne uyum sağlayacağını varsaydığı için eleştirilir; bu, göçmenlerin aracılığı ve bireyler, kültürler ve yapılar arasındaki etkileşimi göz ardı etmiştir. Göç alanında yapılan son araştırmalara göre (Weeks, 2011) kültürleşme, göçmenlerin ev sahibi toplumla bütünleşmesine yönelik çeşitli modellerden yalnızca biridir. Kültürleşme yaklaşımı, kültürlenme-suçluluk bağlantısının altında yatan ayrıntılı mekanizmaları maskeleyerek zorlanmaktadır ve burada daha spesifik kriminolojik teoriler uygulanmalıdır.

3.3. Gerilim Teorileri

Geleneksel gerilim teorisi, yetersiz ve eşit olmayan şekilde dağıtılmış meşru fırsatlar karşısında maddi olarak başarılı olma baskısını, suçun ve diğer sapma biçimlerinin temel nedeni olarak kabul etmektedir. Thomas bunun başlıca nedeninin, birçok göçmenin yoksulluğun normatif olduğu gelişmekte olan ülkelerden gelmesi ve çok daha gelişmiş bir ev sahibi toplumda hemen bir geri ödeme beklentileri olduğunu belirtmiştir (Thomas, 2011:382-403). Modern kapitalizm hızlı başarının cazibesi ve dolayısıyla göçmenler için daha fazla sapma potansiyeli sunarken, nesiller arasında farklılıklar olabilmektedir. Genel olarak, yoksul göçmenler yüksek beklentilerle gelmektedir. Birçok birinci nesil göçmen, hiçbir şeyin kolayca elde edilemeyeceğini anlayarak uzun vadeli kalkınma için memnuniyetlerini kolayca ertelemektedir. Bu nedenle, birinci nesil göçmenler genellikle yerli nüfusa göre çok daha düşük suç seviyeleri sergilemektedir. Bununla birlikte, göçmen çocukları, ebeveynlerinin göçmenlik öncesi yaşadıkları zorluklar hakkında çok az şey biliyor olabilir ve çalışkanlık ve tutumluluk gibi geleneksel erdemlerini yavaş yavaş kaybetmektedir. Göçün stresi, suç/suçluluğa en popüler ve zorlayıcı yaklaşımlardan biri olan genel gerilim teorisini (GST) daha iyi kavramsallaştırılabilir. Merton'un yapısal

gerilim yaklaşımını genişleten Agnew, gerilim kaynakları olarak mikro düzeydeki yaşam olaylarını getirmiştir (Agnew ve White, 1992:475-500). Spesifik olarak GST, gerginliğe neden olan geniş bir yelpazedeki üç durumu tanımlar: (1) olumlu değer verilen hedeflere ulaşamama, (2) olumlu değer verilen uyarıların ortadan kaldırılması ve (3) antisosyal tepkilere yol açabilecek olumsuz uyarılarıyla yüzleşmedir. En yaygın iki göç öncesi stres etkeni, göç ettikleri toplumlarındaki olumsuz olaylara (yani işkence, terörizm, doğal afetler, savaş veya mülteci kamplarında gözaltı) travmatik olarak maruz kalma ve pozitif ağların (çekirdek ailelerinden, akrabalarından, arkadaşlarından ayrılma) kaybıdır. Birinci nesil göçmenler, yukarıdaki stres faktörlerinden dolayı duygusal rahatsızlıklara maruz kalırsa, ebeveynleri bunalmış olduğundan ve alıcı toplumlarda bu çocuklara yardım edemediğinden, çocukları daha savunmasız hale gelebilmektedir. Göç sonrası stres açısından, çocuklar ve ergenler, ebeveynlerinin yetişkin dünyasında deneyimlediklerine kıyasla akranlarından oluşan sosyal ortamlarda (özellikle okullarda) ayrımcılık ve önyargıyla karşı karşıya kalabilmektedir. Ayrıca, göçmen çocuklar ve gençler, güvenli bir kimlik (tamamen kültürel veya çok kültürlü), geleneksel değerler, başarıya yönelik gerçekçi beklentiler olmaksızın her türlü göç sonrası gerilimden muzdarip olduklarından, yetişkin akranlarına göre daha kronik stres etkenleriyle karşı karşıya kalabilmekte ve daha kötü ruh sağlığı profillerine sahip olabilmektedir. Genel olarak, bu GST çerçevesi, ampirik sonuçların neden sonraki göçmen nesillerinin önceki nesillere göre daha suçlu veya suça eğilimli olduğunu gösterdiğini daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır (Escobar vd. , 2000:64-72).

3.4. Sosyal Kontrol Teorisi

Sosyal kontrol teorisi, bireysel göçmenlerin baskı kaynaklarına ve başa çıkma stratejilerine değinmektense, göçmenlerin yerel çağdaşlarına kıyasla suça ve sapkınlığa daha az karışmasını açıklamak için göçmenlerin ailelerine ve okullarına daha fazla önem vermektedir. Yerel gençlerle karşılaştırıldığında, geleneksel aile değerlerine sahip göçmen ailelerde büyüyen ergenlerin doğrudan/dolaylı ebeveyn gözetimi alma, ebeveynlerinin talimatlarına uyma, uyumsuzluğun cazibesine direnme ve okulda olmaya motive olma olasılıkları daha yüksektir. Çünkü ailelerine zarar vermek veya utandırmak istemezler. Ayrıca, ailesel zorunlulukları olan ergenler, başarılı okul performansı sergileyebilirler. Bu onların ailelerine bakabilmelerini sağlayacak iyi işler bulmalarına yardımcı olacaktır. Aile-merkezli yönelim aynı zamanda çocukların özdenetim gelişimine de fayda sağlayabilir, çünkü aile özdenetim konusunda birincil sosyalleştirici ajandır (Miller ve Gibson, 2011:4-17).

Önceki araştırmalar tutarlı bir şekilde ABD'deki Asyalı gençlerin siyah, Hispanik ve Kızılderili ergenlere göre suça ve suça bulaşma olasılığının daha düşük olduğunu belirlemiştir. Sosyal kontrol teorisi, bu fenomeni açıklamada özellikle yararlıdır. Ebeveynler tarafından aşılana geleneksel aile değerleri, Asyalılar arasında diğer gruplara göre daha kalıcıdır. Ayrıca ebeveynlerinin teşviki altında eğitime daha yüksek bağlılık ve öğretmenlerin otoritesine itaat miras almaktadırlar. Sosyal kontrol teorisi çerçevesini kullanan daha sistematik bir çalışmada Jang, Asyalı ergenler arasındaki düşük suçluluğun, diğer ergenlere kıyasla aile ve okul bağlarındaki farklılıklarıyla büyük ölçüde açıklanabileceğini bulmuştur (Jang, 2002:647-680).

Daha yakın tarihli bir çalışmada Bui, bu tür ilişkileri açıklığa kavuşturmak için doğrudan sosyal kontrol teorisini test etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 7. sınıftan 12. sınıfa kadar 12.868 öğrenciyi analiz ederek, birinci nesil öğrencilerin madde kullanımı, mülk suçları ve şiddet içeren suçları bildirme ihtimalinin ikinci nesil ve üçüncü nesil meslektaşlarına göre önemli ölçüde daha düşük olduğunu doğrulamıştır. Ayrıca, bu farklılıklar kısmen geçmiş özellikleri, önceki suçluluk durumları, aile ilişkileri ve okul bağları ile açıklanabilir. Bu bulgular, kültürleşmenin suçluluk üzerindeki olumsuz etkilerini desteklemektedir. Çünkü kültürleşme, ebeveyn-çocuk çatışmalarını artırmakta ve okula bağlılığı zayıflatmaktadır. Farklı kültürleşme seviyeleri, göçmen nesiller boyunca sosyal kontrolde farklılıklara yol açabilmektedir (Bui, 2009:412-441).

3.5. Sosyal öğrenme Teorisi

Akers'e göre ergenler, esas olarak akranlarından sapkın davranışın pekiştirilmesi, sapmaya elverişli inançların benimsenmesi ve sapkın modellerin taklidi dahil olmak üzere üç temel mekanizma aracılığıyla suç işlemeyi öğrenmektedir (Warr, 2005:77-106). Dipietro ve McGloin ayrıca, birinci ve ikinci nesil göçmen gençlerin, üçüncü ve ikinci nesil ergenlerle karşılaştırıldığında genellikle suçlu akranlarının suçluluk etkisine karşı daha duyarlı olduklarını bulmuştur. Sonraki kuşaklarla karşılaştırıldığında, göçmen gençlerin ilk iki kuşağı, kültürleşme sürecinde daha fazla aile içi çatışmalara ve mutsuz okul deneyimlerine maruz kalabilmektedir. Bu gençlerden bazıları daha sonra ailelerinden ve ana akım akranlarından uzaklaşmakta ve etnik çetelere katılarak benzer geçmişlere sahip ergenlerle takılmaktadır. Sosyal

psikolojik çalışmalar, çetelerin kargaşa içindeki ergenlere dayanışma, sıcaklık, disiplin, aidiyet ve koruma sunarak sağlayabileceği destekleyici işlevleri doğrulamıştır (Dipietro ve Mcgloin, 2012:711-742).

3.6. Sosyal Düzensizlik Teorisi

Yukarıdaki bireysel ve orta düzey açıklamalardan farklı olarak, sosyal düzensizlik teorisi, etnik heterojenlik, mutlak/göreceli yoksulluk, ailenin parçalanması ve mesken hareketliliği gibi göçmenlerin kolektif sosyal entegrasyonunu engelleyebilecek göçmen topluluklarındaki yapısal engelleri ele almaktadır. Teori, bu makro dezavantajları, göçmenler arasındaki suçun ve sapkınlığın altında yatan nedenler olarak görmektedir. Çünkü göçmenlerin bu tür düzensiz özelliklere sahip bir yeniden yerleşim ortamında yaşama olasılığı daha yüksektir. Shaw ve McKay, heterojenliğin ve yüksek konut hareketliliğinin yalnızca sakinlerin karşılıklı ve birbirine bağlı ilişkileri sürdürme yeteneğini engellemediğini, aynı zamanda çeşitli gruplar içinde ve arasında güvensizlik ve çatışmayı yoğunlaştırarak mahallenin gayri resmi kontrollerini zayıflattığını ve yüksek suç oranları ürettiğini savunmuşlardır. Sosyal düzensizlik teorisinin yeni geliştirilen versiyonları da benzer şekilde güç olgusunun toplumların demografik yapılarının değişmesi ve sosyal kurumlarının dejenere olması sebebiyle suç ve şiddet eylemleri üzerinde etkili olabileceğini öngörmektedir (Kızmaz, 2018:395).

3.7. Yapıcı Açıklamalar

Göç ve suç arasındaki kalıcı zihinsel ilişki kısmen korku ve önyargıdan kaynaklanmaktadır. Bilinen cezai zarar ile suça karşı toplumsal tepkiler arasındaki tutarsızlıklar sosyal olarak inşa edilmiştir. Göçmenler çoğu toplumda genellikle "halk şeytanlarıdır". ABD'de ve bazı Avrupa ülkelerinde, göçmenler alenen artan suç sorunları ve toplumsal düzeni bozmakla suçlanmaktadır. En tarafsız olduğu varsayılan adli uygulamalar bile, yabancı kökenli olan veya öyle algılanan kişileri belirgin bir dezavantajla sistematik olarak cezalandırma eğilimindedir. Bu nedenle, göçmenler, daha az kamu hoşgörüsü ve ceza infaz kurumunun daha fazla ciddiyeti nedeniyle tipik suçlulardan ziyade tipik olarak suçlu gruplar olma eğilimindedir. Gruplar arası ilişkilere odaklanan bu bakış açısı, ırksal ve etnik azınlıkların, kendileriyle ilişkili bozukluklara karşı genellikle daha sert cezai tepkilerle karşı karşıya kaldıklarını, çünkü varlıklarının genellikle, bastırmak için yargı araçlarını kullanmak isteyen baskın sosyal grup için bir tehdit olarak görüldüğünü iddia etmiştir. Rakip gruplar örneğin, ABD'de, etnik azınlıkların daha yüksek oranda olduğu bölgelerde yaşayanlar, gerçek suç oranı kontrol edildiğinde bile daha yüksek bir suç düzeyi algılama eğilimindedir (Quillian ve Pager, 2001:717-767).

Gruplar arası çatışmalara ek olarak, sembolik siyaset perspektifiyle birlikte kaynak genişletme perspektifi, idari ve siyasi çıkarların da suça verilen sosyal tepkileri şekillendirdiğini öne sürmüştür. Kaynak genişletme perspektifi, göç-suç bağlantısının, bunu bürokratik yapıdaki güçlerini genişletmek için bir fırsat olarak gören kolluk kuvvetleri tarafından oluşturulduğunu ve yinelendiğini öne sürmektedir. Sembolik siyaset perspektifine göre ise siyasi aktörler, halkın desteğini kazanmak için siyasi sunum için sosyal bir sorun yaratabilir. Bu bakış açısına göre, politikacılar, halkın dikkatini çözmek istemedikleri veya çözemedikleri bazı daha ciddi sosyal sorunlardan çekmek için göçmenlerin suç eğilimini abartmaktadır. Örneğin, yabancı suçlular, ekonomik durgunluk ve sosyal kaygı dönemi olan 1990'larda Japonya'da politikacıların tercih ettiği bir konu haline gelmiştir (Leheny, 2006).

4. TÜRKİYE'DE GÖÇMEN GENÇLİK VE SUÇLULUK DURUMLARINA DAİR VERİLER

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 29 Mayıs 2020 tarihli istatistiklerine göre Türkiye'de 3 milyon 579 bin 318 Suriyeli yaşamaktadır. Kayıt dışı olarak başka ülkelerden gelenlerin sayısı ile birlikte bu rakam 5 milyona yaklaşmaktadır. Suriyeliler Türkiye'ye geldikleri 2011 yılından itibaren Geçici Koruma Statüsü altında bulunmaktadır. Suriye'deki savaşın geçici olduğunu ve oradan gelen vatandaşların kısa süre içerisinde ülkelerine geri döneceğini düşünen Türkiye, Suriye'den gelen sığınmacılara mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü vermemiş, bu kişileri Geçici Koruma Statüsü'nde misafir etmiştir. Suriye'de çatışmaların sürmesi Suriye'den Türkiye'ye gelen sığınmacı sayısını her geçen gün arttırmıştır. Türkiye'de Geçici Koruma Statüsü ile bulunan Suriyeli sayısı günümüzde 4 milyona dayanmıştır. Mülteciler Derneği'nin 2020 yılında yayınladığı rapora göre ise ülkemizde 2021 yılının şubat ayında 3 milyon 585 bin 209 Suriyeli vardır. Bu rakamın 1 milyon 927 bin 609'unu erkekler oluştururken, 1 milyon 658 bin 140'ı ise kadın. Ancak rakamlardaki en önemli nokta Suriyeliler arasındaki 18 yaş altı nüfustur. Rapora göre 18 yaş altı toplam 1 milyon 660 bin 581 Suriyeli mevcuttur. Bu rakamın 519 bin 130'u 5-9 yaş aralığında yer alırken, 0-4 yaş arasında ise 481 bin 243 çocuk bulunmaktadır. Türkiye'de 9 yaş ve altı 1 milyon 373 bin Suriyeli bulunmaktadır. Türkiye'de Afgan göçmenlerinin durumuna bakıldığında, Afganistan'da 2,65 milyon kişi yurt içinde yerinden edilmiş durumda olduğu görülmektedir. UNHCR'nin

verilerine göre 2020'de Türkiye'de kayıt altına alınan Afgan sığınmacıların sayısı yaklaşık 116 bindir. Fakat düzensiz şekilde göç eden Afganların sayısı çok daha fazladır. Göç İdaresi Kurumunun istatistiklerine göre Türkiye'de yakalanan düzensiz göçmenler arasında Afganlar birinci konumda yer almaktadır (Pala, 2021:21-30).

Tablo 1: Türkiye’de Suriyeli Sayısı, Temmuz 2021

YAŞ ARALIĞI	ERKEK	KADIN	TOPLAM
0-4	282.909	263.703	546.612
5-9	285.835	268.366	554.201
10-14	215.360	202.012	417.372
15-18	138.856	117.479	256.335

Kaynak: : Mülteciler Derneği (2021).

Türkiye’de eğitim çağındaki Suriyeli çocukların %60’a yakını okullaşmış durumdadır. Yaklaşık 500 bin çocuk ise hala eğitim dışıdır. Dolayısıyla eğitim dışı kalmış çocukların okullaşmalarının önündeki engellerin tespit edilip ortadan kaldırılması ve eğitime kazandırılması için çalışmalara ihtiyaç vardır (Emin, 2019). Adli istatistiklere bakıldığında ise Haziran 2011’den 2014 Haziran’ına kadar adli suçlara karışan Suriyelilerin oranı onbinde 33’tür. Bu suçların %61’i belgede sahtecilik, %21’i yaralama, %12’si hırsızlık, %3’ü izinsiz çalışma, %2,4’ü cinsel olaylar ve %0,6’sını ölümle neticelenen olaylar oluşturmaktadır. Suriyelilerin 2014-2017 yılları arasında toplam asayiş olaylarındaki payı %1.32’dir. Suriyeli göçmenler ve yerel halk tarafından işlenen suçlara ilişkin bazı veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır (Kızmaz, 2018:402).

Tablo 2: Suriyeli Göçmenler Ve Yerel Halk Tarafından İşlenen Suçlara İlişkin Veriler

Adli Olay	2014	2015	2016	2017 (İlk 6 Ay)
Türkiye Geneli	1.870.374	1.858.120	1.876.816	956.306
Suriyeli Göçmenler	10.352	13.557	14.457	7.157

Kaynak: Kızmaz, 2018.

Suriyelilerin 2018 yılında suça karışma oranları %1.42 iken bu suçların yaklaşık %91,4’ü aydınlatılmıştır. Sıralamanın 2020 yılı itibariyle değişiklik gösterdiği ve suç işleme oranlarının arttığı görülmektedir. 2020 yılı itibari ile narkotik %1,8, hırsızlık %2.8 ve özellikle terör örgütüne üyelikten yakalananların sayısında %22.2 gibi ciddi bir oranda artış oluşmuştur. Özellikle terör örgütüne üyelik Türkiye için önemli bir güvenlik sorunu arz etmektedir (21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, 15 Mart 2021). Ceza mahkemelerinde toplam gelen dosyalardaki suça sürüklenen çocuk sayıları yıllar itibariyle incelendiğinde; 2014 yılında suça sürüklenen çocuk sayısının 318 915 olduğu, 2021 yılına gelindiğinde ise bu sayının %28,2 oranında azalarak 228 895’e düştüğü görülmektedir. Yıllar bazında incelendiğinde, temizleme oranının ortalama %105,7 olduğu görülmektedir. Temizleme oranının %100’ ün üzerine çıkması, geçen yıldan devreden dosyaların da temizlenebildiğini göstermektedir (Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2021). Bu oranlardaki artış, geleceğimiz adına bazı endişelere neden olmakta ve çocuk suçluluğunun önlenmesi ile ilgili çalışmaların önemini ve gerekliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Türkiye’de günde 450-500 Suriyeli bebek hayata gelirken okul çağı çocukların oranı %32 iken okullaştırılmayan çocukların sayısı yaklaşık 400 bindir. Türkiye’de eğitim hakkına ulaşmakta sorun yaşayan bu çocukların kayıp bir nesil olmasından endişe edilmektedir. Göçmenlik-suçluluk çerçevesinde değerlendirildiğinde kayıp nesil tehlikesi göçmenlerin etkisiyle ciddi bir güvenlik sorununa dönüşmektedir. Göçmen ailelerin hayat koşulları, düşük gelir ve eğitim seviyelerinin de etkisiyle çocukların ve gençlerin suça sürüklenmesi açısından uygun bir zemin oluşturmaktadır. Okullaştırılmayan ve giderek kimlik bunalımı yaşayan genç nesil ilerleyen dönemlerde terör örgütlerine, suç çetelerine üye olma, şiddete meyil, madde bağımlılığı gibi çok sayıda suça karışma ihtimali bulunmaktadır (Koç, 2020).

5. SONUÇ

Göçmenlik-suçluluk ilişkisi üzerine mevcut araştırmalar, göçmen gençlerin yerli akranlarından daha fazla ve çoğu zaman daha az suçlu olmadığına dair tutarlı kanıtlar sağlamıştır. Kültürleşme tezine göre bunun nedeni göçmen gençlerin (özellikle ilk kuşak) ev sahibi toplumlarda gençlik alt kültürünü henüz benimsememiş olmalarıdır. Yukarıdaki teorik argümanlar üzerinde yeterli ampirik desteğe rağmen, göçmen gençler arasındaki yüksek suç işleme düzeyi devam eden bir efsane olarak karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel birinci nesil göçmen ebeveynlerle karşılaştırıldığında, göçmen gençlerin ev sahibi toplumun muhalif gençlik alt kültürüne daha fazla alışmaları, niteliksel olarak farklı ve niceliksel olarak daha fazla baskı altında olmaları, daha az gayri resmi sosyal kontrol almaları ve suçlu akranlarına daha fazla maruz kalmaları gerçeğinde yatabilir. Türkiye’de ise suç verilerinin göçün etkisiyle uzun vadede olumsuz etkilenmesi olası görünmektedir. Bugün göçmen çocuklarının sahip olduğu çok yüksek eğitim beklentileri önceki kuşak akranlarının özlemleri ve başarılarından farklı olacaktır. Bununla birlikte, özellikle daha dezavantajlı göçmen grupları arasında, ileri bir derecenin ideal özlemleri ile gerçekçi beklentiler arasındaki büyük farklılıklar, gerilim teorisinin öne sürdüğü gibi, daha fazla suçlu davranışa yol açabilecektir.

Göçün tek başına suça neden olmamakla birlikte iyi bir şekilde idare edilememesi durumunda özellikle göçün yoğun olduğu bölgelerde eğitim, sosyal, ekonomik, psikolojik, sağlık, sosyal güvenlik açılarından bazı sorunların çıkacağı ve bu sorunların göçmen gençlikte suç eğilimini oluşturma konusunda kolaylaştırıcı etkilere maruz bırakabileceğini öngörmek mümkündür. Göçmenlerin kültürel dönüşümlerini kolaylaştırarak, geleneksel kültürlerinin olumlu yönlerini korumak ve göçmenlerin yerel toplumla entegrasyonunu sağlamak, göçmen gençliğin gelecek dönemlerde suç oranlarının artışının engellenmesinde çözüm olabilir. Suçluluğun artmasında risk unsurlarının etkisini azaltma veya nötr hale getiren koruyucu faktörlerin etkisi de son derece önemlidir. Gelecek dönemlerde suçluluk oranlarını kontrol altında tutmak için eğitim ve toplumsal entegrasyon konusundaki sorunların çözümü konusunda yoğun bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2021). *Adli İstatistikler*. <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/310520221416422021H%C4%B0ZMETE%C3%96ZELK%C4%B0TAP.pdf>
- Agnew, R. & White, H. R. (1992). An Empirical Test of General Strain Theory. *Criminology* 30, 475–500.
- Bankston III, C. L. (1998). Youth Gangs And The New Second Generation: A Review Essay. *Aggression and Violent Behavior*, 3 (1), 35-45.
- Bui, H. N. (2009). Parent—Child Conflicts, School Troubles, and Differences in Delinquency Across Immigration Generations. *Crime & Delinquency*, 55(3), 412-441. <https://doi.org/10.1177/0011128707306122>
- Butcher, K. F. & Piehl, A.P. (1999). Cross-city evidence on the relationship between immigration and crime. *Journal of Policy Analysis and Management*, 17(3), 457-493. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1520-6688\(199822\)17:3<457::AID-PAM4>3.0.CO;2-F](https://doi.org/10.1002/(SICI)1520-6688(199822)17:3<457::AID-PAM4>3.0.CO;2-F)
- Delice, M. & Yaşar, M. (2014). Göç ve Şiddet Suçları İlişkisinin İncelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 44, 1-18.
- Dipietro, S. M. & Mcgloin, J. (2012). Differential Susceptibility? Immigrant Youth and Peer Influence. *Criminology*, 50(3), 711-742. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2012.00273.x>
- Emin, M. N. (2019). Savaşın Çocuklarını Eğitimle Kazanmak. *Kriter Dergisi*. <https://kriterdergi.com/dosya-turkiyedeki-suriyeli-multeciler/savasin-cocuklarini-egitimle-kazanmak>
- Escobar, J. I., Nervi, C. H. & Gara, M. A. (2000). Immigration and Mental Health: Mexican Americans in the United States. *Harvard Review of Psychiatry*, 8(2), 64–72.
- Hagan, J. , Levi, R. & Dinovitzer, R. (2008). The Symbolic Violence of the Crime-Immigration Nexus: Migrant Mythologies in the America. *Criminology & Public Policy*, 7(1), 95-112. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9133.2008.00493.x>
- Jang, J. S. (2002). Race, Ethnicity, and Deviance: A Study of Asian and Non-Asian Adolescents in America. *Sociological Forum*, 17(4), 647–680.
- Kao, G. & Tienda, M. “Optimism and Achievement: The Educational Performance of Immigrant Youth.” *Social Science Quarterly* 76 (1995): 1–19.

- Kızmaz, Z.(2018). Suriyeli Sığınmacılar: Güvenlik Kaygıları Ve Suç. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 7(2), 392-431.
- Koç, M. (2020). Suriyeli Sığınmacılar Bağlamında Suç-Göç İlişkisi. *21. Yüzyıl Dergisi*. <https://21yyte.org/tr/merkezler/islevsel-arastirma-merkezleri/suriyeli-siginmacilar-baglaminda-suc-goc-i-liskisi>.
- Leheny, G. (2006). *Think Global, Fear Local: Sex, Violence and Anxiety in Contemporary Japan*. Cornell University Press.
- Miller, H. V. & Gibson, C.L. (2011). Neighborhoods, Acculturation, and Victimization among Hispanics: The Cross-Fertilization of the Sociologies of Immigration and Crime. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 27(1), 4-17. <https://doi.org/10.1177/1043986210396206>
- Model, S. (1995). West Indian Prosperity: Fact or Fiction? *Social Problems*, 42(4), 535–553.
- Pala, N. S. (2021). Kayıp Sığınmacı ve Göçmen Çocuklar Raporu. *Bilge Kadın Araştırma Merkezi*. <https://docs.google.com/document/u/0/d/1xCtGOJAOnym-mERfarWxUigckgl26c6Y/mobilebasic>.
- Quillian, L. & Pager, D.(2001). Black Neighbors, Higher Crime? The Role of Racial Stereotypes in Evaluations of Neighborhood Crime. *American Journal of Sociology*, 107(3), 717-767. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/338779>
- Thomas, P. M. (2011). Theoretical Articulation on Immigration and Crime. *Homicide Studies*, 15(4), 382-403. <https://doi.org/10.1177/1088767911424539>
- Mülteciler Derneği (2021). *Türkiye'deki Suriyeli Sayısı*. <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>
- Warr, M.(2005). Making Delinquent Friends: Adult Supervision and Children's Affiliations. *Criminology: An Interdisciplinary Journal*, 43(1), 77-406. <https://doi.org/10.1111/j.0011-1348.2005.00003.x>
- Weeks, J. R. (2011). *Population: An Introduction to Concepts and Issues*. Wadsworth Publishing Company.
- 21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü (2021). *Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Suç İstatistikleri*. <https://21yyte.org/tr/merkezler/islevsel-arastirma-merkezleri/gecici-koruma-altindaki-suriyelilerin-suc-i-statistikleri>